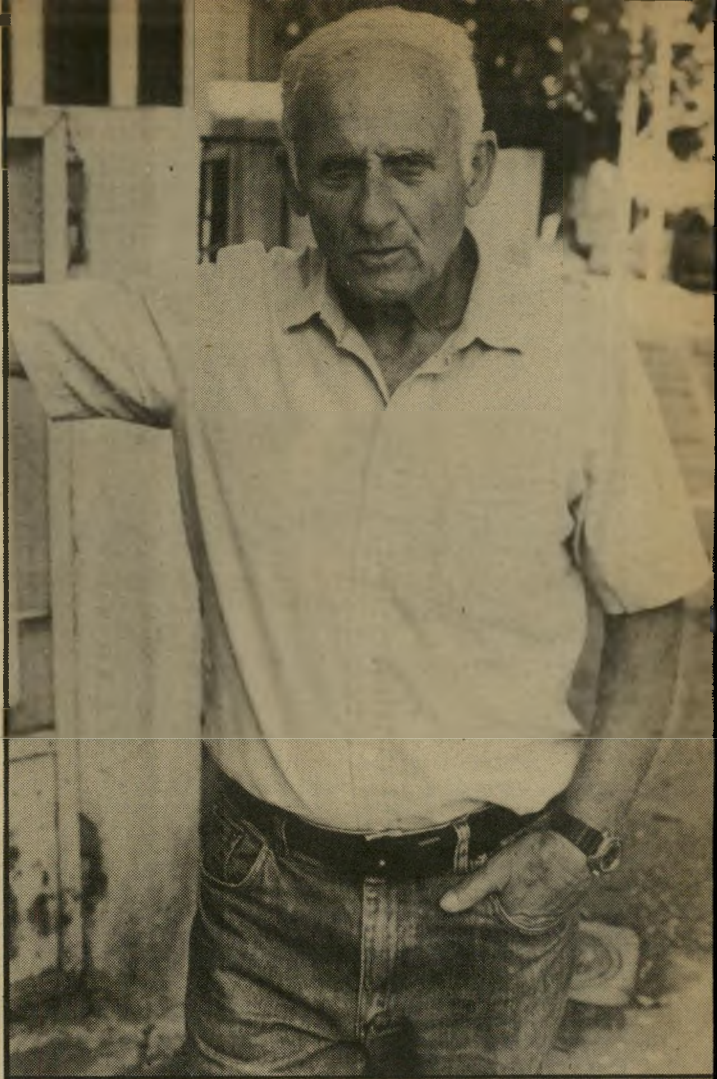

עיני חזירה זקנה ורעה!

פסל שמי

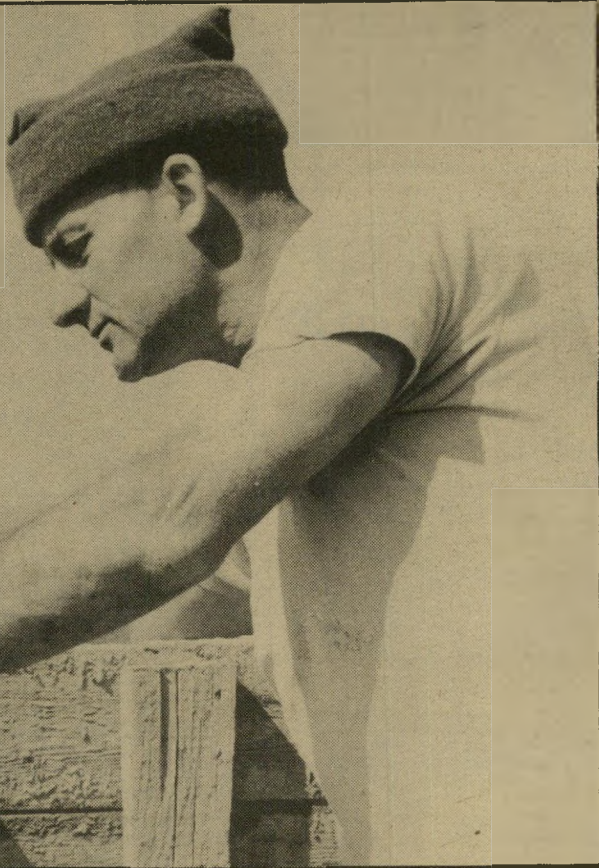
"Shemi, shemi über alles!"

(1) ובכו, כך זה מתחיל. אני מכיר את יחיאל שמי כ־30 שנה. מעולם לא הזמין אותי לכוסית. לעומת זאת, מעורר גם לא הזמין את עצמו לכוסית. בעיניי, שמי, תמיד־בסדר־שמי, רומה לאותו קצין פולני שהלך אל זונה. לאחר מעשה שאלה אותו הזונה: ומה בדבר הכסף? הקצין הפולני קפץ לרום ואמר: קצין פולני לא לוקח כסף! תמיד־בסדר־שמי ידע תמיד להי

יות בסדר ולהסתדר. כך, שליחות רשמית בארצות־הברית, עם אבוקאדו לפאריס במטוס. תמיד ראג לכך שיהיה מי שמצלם, שיתן מחמאות לקיבוצניק הנחמד בעל הפרופיל היפה.

(3) מיום שנכנסו אדם ברוך וכת דיליה לעולם־האמנות הישראלי, חדרו אליו עולם הגסות, הכוחנות וצעקת האופנה האחרונה. היידע, ההיסטוריה

של האמנות והתרבות גורשו משם ביד חזקה, בברוטאליות. (4) לך ותוכיח לברוך רוזנבלום שאין לך אחות. לך תאמר לו שבשנות ה־60, יותר מ־10 שנים אחרי שהת־חלתי לעסוק באמנות, רק גמר הוא את שלב הפיאות ומיץ־האף כחיוי. לך תאמר לו שמה שהוא מפברק בכתיבתו בשנות ה־80 ומייחס לשנות ה־60 לא היה מעולם. לא באותן שנים ולא קודם לכן. (5) לך תגיד לו שבסוף שנות ה־60 עדיין הציע לי שיעה יריב, בעליה של גלריה גורדון, מיגרש בהרצליה־הפיתוח תמורת יצירותיי. לך תגיד לו שסירבתי, כי לא יכולתי לשאת את תיסכוליו האמנותיים (הוא עצמו החל את דרכו כפרח־פסלים), את קמזנותו ועיניו ושפתיו הקפוצות. קמתי והלכתי מן האיש שהפך אחרי־כך לפטרונו של יחיאל שמי, תמיד־בסדר־שמי.

שמי בצעירותו

חסר שיויים כאמן, חסר דימיון כאדם יוצר.

לך תאמר לדרדק המתנשא והגס שבאותה עת יצקתי בעירום את דמותה של הלית ישורון, שאז עוד לא הייתה גשואה לשעיה, עובדה שאותה היו בני הווג המיליונר־ריבליני מעדיפים לש-

וה־70 פירסם, לעומת זאת, דב יודקובסקי דווקא, עורך ידיעות אחרונות והבוס הגדול של אדם ברוך עצמו. (7) תזכירו לו לברוך זה, שבפעם הראשונה שבה קראתי את הגיגיו בתחום האמנות הרגשתי כאילו המיי לים הן משיחות של חרא. התשובה ההולמת ביותר לדיבריי־הביקורת הגיגים שהטיח בי כבר אז היתה להחזיר לו

למשוך את שמי החששן בלשונו, עד שייאות לחסל חשבונית עם חברים משכבר, ובעיקר - לנמף מטליות אדומות לעיניהם של כמה פרים שוחררי־ולמודי־קרבנות, אשה לא יעברו בשתיקה על קריאת התיגר.

כאן כבר לא נטל אדם ברוך שום הימור ו...הלך על בטוח". בהגדירו את שמי כקוטב־שכנגד ליגאל תומרקין, ואת תומרקין כ"מגדיר נוסף" של שמי (!); בקובעו כי האחד (שמי) הוא "אוואנגארדיסט", ואילו השני (תומרקין) הוא "אוואנגארדיסט מוחמץ", יכול היה אדם ברוך להתרווח בכורסת־המנהלים שלו ולסמוך על הסקאנדאל המובטח, ועל מכירה של עוד כמה מאות עותקים של אלבום מפואר, שבתנאים אחרים לא היה מעורר יותר מחלוקת מאשר גבינת הקוטג'. ואכן, תומרקין, כמינהגו, לא איחר להרים את הכפפה שהשליך לעברו בעל־דבבו מלשעבר, האיש שעימו "התכתב" בשעתו במיכת"ב עם כתובים על נייר טואלט וחתומים בצואה. יש להניח כי רשימתו זאת, אותה מסר לדפוס יומיים לפני צאתו לספרד, היא רק מטח־אש ראשון או סיבוב ראשון במערכה מתמשכת, שבה ימצא שמי את עצמו בתפקיד שאינו מורגל בו.

אשר לאמת - מוחלטת או חסית, היסטורית או תרבותית־אמנו־תית - מי באמת ידאג לה ולשכמותה בעת שמדובר בשיווק ובמעורר כות־כוח, בגיבורי־תרבות וכמטאורים צוחנים ונשרפים במעופם? ולבסוף, גלריה גורדון ובעליה שיעה יריב ואשתו הלית ישורון - בתו של המשורר אבות ישורון, ידידו הוותיק של שמי - נזכרים ברשימתו של תומרקין רק משום שהם נזכרים גם בספרו של אדם ברוך כמי שהעניקו את חסותם (וכן אכסניה נאה וקהל לערבי־פתיחה) ליצירת שמי. זאת, אחרי שתומרקין פרש מהגלריה בסערה ובטי־ריקת־דלת, שהדיה הגיעו עד לכותלי בית־המישפט. ■ בקך

מטלית אדומה

עם הופעת סיפרו של אדם ברוך, יחיאל שמי: פיסול חילוני הוצאת הקיבוץ המאוחד בשיתוף קיבוץ כברי

כאשר החליט אדם ברוך - עיתונאי, מבקר, מספר ואוצר הביתן הישראלי בבני־אלה הקודמת ובזו שתבוא אחריה - לשווק את מוני־טיו של יחיאל שמי כ"מפרסונה מוסכמת" של הפיסול בישראל, הוא נטל על עצמו סיכון מסוים.

שמי, יוצא בית־מידרשו ה"כנעני" של יצחק דנציגר, אשר הפך במרוצת הזמן לאמן־אפיון קונסטרוקטיביסטי בנוסח הפיסול האנג־לי־אמריקאי של מינו, לא התאים במיוחד לשיכפול. מנומון אל־ת־מן, או האמן כמוקד כוחות חוץ־אמנותיים, בתרבות הישראלית. אמן ממוסד למהדרין עוד בטרם זכה בטרם ישראל (תשמ"ו), מי ששומר בקנאות על תדמית נקיה ללא־רבב, אוצר ואוגר את תיסכוליו הלא־מעטים בליבו פנימה, חי בלא דאגות־מרגשה יתרות בקיבוץ כברי, שהקים לו אטלייה לתפארת. אמן הנשמר מכל התבטאות או מעורבות פוליטית, מיינג נאמן של נוסח ונוסחות מיובאים כן החוץ. האם כזאת תהיה דמותו של "האמן הקלאסי", המיועד להתעניינותה של "המערכת הפוליטית" או הציבוריות הישראלית?

האם מודרניזם "המתכתב עם מודרניזם בינלאומי" - התכתבות חד־צדדית, לרוע המזל, לפי שעה - הוא באמת הפיסול הישראלי היחיד, שישרליותו אינה מוטלת בספק? זה "השתערותו בנוף עדין ומשכתי"?

כדי לקדם את מני כל הטיעונים האפשריים - והמתבקשים - צריך היה לתקן ולשפץ פה ושם גם את ההיסטוריה וגם את התדמית,

"הצבוע של אמנות ישראל מילל מישפטים במידבר הריק..."

באותו מטבע: קמתי ושלחתי לו מיכתב חתום בצואה. מאז קמו לו לכוחי־המילים - לעור לם מתחכם, מעולם לא מתוחכם - חסידים שוטים, "גרופיס", שיכפולים דמויי־מטאטאים המסתובבים בשטח כשהם עמוסי דליי מילים אדם־ברור כיות, כעונש. ושוב אינד מבחין בין פיליסטר לפיליסטר, בין שרלטן לשרלטן - או שרלטנית. אדם ברוך